

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA 3 (P3)

PUDUNGWANA 2023

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 100

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 16.

KAROLO YA A:

DITAELO HO BATSHWAYI

TATAISO YA HO TSHWAYA DITEMA TSA BOIQAPELO

Moqoqo kapa ditema tsa kgokahano di ke ke tsa hloka sesupo leha e le sefe sa hore di badilwe tsa ba tsa abelwa matshwao ka tshwanelo. Sephetho sa matshwao a abetsweng ditema tsa boiqapelo e be se loketseng.

Ho se tshwane le kgutsufatsong moo ho nang le pehelo ya moedi o tlamang wa palo ya mantswe, Moqoqo kapa tema ya kgokahano ha e phalla ho ya ka boiqapelo mme e hohela mmadi, e tla be e le leeme ha ho tsepamiswa maikutlo hodima bolelele feela ho na le hore ho shejwe dikahare.

Molao ke hore:

- Ho se eketswe dikotlo kaha ruburiki ka boyona e na le dikotlo.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – (MATSHWAO A 50)

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL) – SLKT

ELA TLHOKO:

- Sebedisa ruburiki ena ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoqo (Pampiri ya 3, Karolo ya A).
- Matshwao a 0-50 a arotswe ho ya ka dikgato tse 5 tsa ditlhaloso.
- Lekgetheng la Dikahare, Puo le Setaele, tlhaloso e nngwe le e nngwe ya bokgoni e arotswe habedi ho hlahisa boemo bo hodimo le boemo bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.
- Lekgetha la sebopelohona ha le a arolwa ka bokgoni bo nang le boemo bo hodimo le bo tlase.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 50]

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehlang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE LE MORALO (Nehelano ya sehlooho) tlhophiso ya mehopolole dintlha, kelotlhoko ya baamohedi ba ditaba, maikemisetsa le maemo	Boemo bo hodimo	28–30 -Nehelano e babatsehlang ho feta tebello e tlwaelehileng -Mehopole e bontshang bohlahe, e phephetsang monahano, ebile e sutsitse -O hlophisitswe le ho hokelwa ka boqheteke, ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	22–24 -Nehelano e ntle haholo -Mehopole ke e loketseng ebile e kgahlisa ka bottlalo le bopaki ba nehelano e butswitseng -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle haholo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	16–18 -Nehelano e kgotsofatsang -Mehopole e momahane le ho kgodisa ka tsela e amohelehang -O hlophisitswe le ho momahana ka tsela e amohelehang ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	10–12 -Nehelano e momahane mona le mane -Mehopole ke e sa hlang ebile e se ya boiqapelo -Ho na le bopaki bo fokolang ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi	4–6 -Nehelano e tswile lekoteng hohang -Mehopole ke e sa tsepamang, e dubakaneng -Ha e utlwahale mme mehopolole e a phetakakwa -Ha e a hlophiswa le hona ho hokeleha.
		25–27 -Nehelano e tswileng matsoho leha e haellwa ke matshwao a boqheteke ba moqoqo o babatsehlang -Mehopole e sutsitse ebile e bontsha boiphilele bo hodimo -O hlophisitswe le ho hokelwa ka bonono ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	19–21 -Nehelano e radilwe hantle -Mehopole ke e loketseng, mme e thahasellisang -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	13–15 -Nehelano e a kgotsofatsa leha e sa hloka mona le mane -Mehopole e momahane le ho kgodisa ka tsela e mahareng -Karolo ya mosebetsi e itseng e hlophisitswe; -Ho na le boiteko bo itseng ba tlhophiso le momahano ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	7–9 -Nehelano bohlole e tswile lekoteng -Mehopole e na le ho hloka kgokelo mme e dubakane -Bopaki ba tlhophiso le momahano bo a thekesela	0–3 -Ha ho boiteko bo entsweng ba ho arabela sehlooho -Mehopole e tswile lekoteng ka hohle-hohle, ha e a nepahala -Mosebetsi ha o a tsepama sehloohong mme o dubakane

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo (60%)	30	DM =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (30%)	15	PST =
Sebopeho (10%)	05	Seb =
Matshwao ohle	50	

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehlang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO Sehalo, rejisetara, setaele, tlotlontswe ke tse lokelang sepheo/tshusumetso le maemo Kgetho ya mantswe Tshebediso ya puo le tlwaelo, matshwao a ho bala le mopeleto MATSHWAO A 15	Boemo bo hodimo	14–15 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka tsela e babatsehlang -Tshebediso ya puo e bontsha boitshepo mme e tswile matsoho -Sehalo se kgahlisang ebile se le matla -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe ka boqhetseke bo hlollang	11–12 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka botlalo -Tshebediso ya puo e matla mme ho sebedisitswe sehalo se loketseng boholo ba nako -Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa melao ya puo le mopeleto -O radilwe hantle haholo	8–9 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo -Tshebediso ya puo ke e lokileng bakeng sa ho fetisa moelelo -Puo ya bonono e sebedisitswe ho matlafatsa dikahare	5–6 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela sepheo, baamohedi ba ditaba hammoho le maemo -Tshebediso ya puo ke ya motheo feela -Sehalo le kgetho ya mantswe ke tse sa lokelang -Tlotlontswe e haellang haholo	0–3 -Tshebediso ya puo ha e utlwisisehe -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo -Tlotlontswe e haellang ho feta tekanyo hoo nehelano e sa utlwisisehang
		Boemo bo tlase	13 -Tshebediso ya puo ke e tswileng matsoho, e susumetsang sehalo se nepahetseng -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe ka bokgoni bo babatsehlang	10 -Tshebediso ya puo ke e utlwalang, mme e loketseng ka kakaretso -Sehalo ke se matla, mme se loketseng -Ho na le diphoso tse mmalwa tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe hantle	7 -Tshebediso ya puo e lekane leha ho na le ho se tsepame mona le mane -Ka kakaretso sehalo ke se loketseng leha puo ya bonono e haella	4 -Tshebediso ya puo ke e hlotsang -Ha ho phapano kapa ke e fokolang motswakong wa dipolelo -Tlotlontswe e haella ka tsela e ikgethang
SEBOPEHO Makgetha a tema: popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolelele bo hlokehang MATSHWAO A 5		5 -Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehlang -Dintlha tse phethahetseng ka botlalo -Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e babatsehlang	4 -Kgodiso ya dintlha ke e utlwisisehang, mme e hodisang sehlooho -O momahane -Dipolelo le diratswana di a utlwisisehang ebile di tswakilwe	3 -Dintlha tse loketseng di a hodiswa -Dipolelo le diratswana di bopilwe hantle -Moqoqo o na le moelelo	2 -Dintlha tse itseng di a utlwalala -Dipolelo le diratswana di na le diphoso -Moqoqo o ntse o na le moelelo o itseng	0–1 -Dintlha tse hlokehang di a haella -Dipolelo le diratswana di fosahetse -Moqoqo ha o na moelelo
		MATSHWAO	43–50	33–40	23–30	13–20

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo (60%)	30	DM =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (30%)	15	PST =
Sebopeho (10%)	05	Seb =
Matshwao ohle	50	

KAROLO YA A: MOQOQO**TATAISO YA SEBOPEHO SA DITEMA TSA MOQOQO**

Mefuta ya Ditema	Moqoqo wa Phetelo/o hlahosang	Moqoqo wa Boimamelo/ditema tsa Dinnete	Ditema tsa Kgothelo/ ngangisano/ o sa nkeng lehlakore
Sebopeho sa ka ntle	<ul style="list-style-type: none"> • Sehlooho • Selelekela • Mmele • Phethelo 	<ul style="list-style-type: none"> • Sehlooho • Dihloohwana • Selelekela • Mmele • Phethelo 	<ul style="list-style-type: none"> • Sehlooho • Selelekela • Mmele • Phethelo
Sebopeho sa seratswana	<p><u>Mohato/ Setepe</u></p> <p>Moralo wa mantlha o hatellang hodima ditsela tse itseng tsa ho etsa dintho le tsa phetelo tse itshetlehileng hodima tlhahlamano ya diketsahalo ho latela nako.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dipolelo tsa tlatsetso ho bontsha tlhahlamano ya diketsahalo. 	<p><u>Ketane</u></p> <p>Dipolelo tse hlahang di latelana di hokahantswe ke polelo e tlang pele.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dipolelo tsa tlatsetso 	<p><u>Mokolokotwane</u></p> <p>Mathathama a dingangisano/dinnete tse phaelletsweng ho tshehetsa ntlha e itseng.</p> <p><u>Botsitso</u></p> <p>Ho tshehetsa mahlakore ka bobedi ka dingangisano tse leka-lekanang mabapi/kgahlanong le ntlha-kgolo, e le ho fana ka teka-tekano lehlakoreng ka leng.</p> <p><u>Ngangisano:</u></p> <p>Selelekela – ntlhakemo e hlake</p> <p><u>Mmele:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dingangisano tse latelwang ke ditlhaloso

			<p>Phethelo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dikgothaletso • Kgutsufatso/phethelo • Ntlhakemo e hlahelle <p><u>O sa nkeng lehlakore:</u></p> <p>Selelekela – ntlhakemo e hlake</p> <p><u>Mmele:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dipolelo tse tshehetsang • Dintlha tse kgahlanong le sehlooho & mabaka. <p>Phethelo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dikgothaletso • Kgutsufatso/phethelo • Ntlhakemo e hlahelle
Makgetha	<ul style="list-style-type: none"> • Di re qoqela ka pale e mabapi le motho/batho, sebaka le nako ya diketsahalo. • Di na le mopheti kapa mongodi wa pale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fana ka tsebo kapa tlhahisoleseding ya nnete. 	<ul style="list-style-type: none"> • Di ikemiseditse ho hohela/ho okaoketsa maikutlo kapa diketso tsa mmadi.

<p>Makgetha a puo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Puo ya semmuso kapa eo e seng ya semmuso • Lekgathe lefetile le sebediswa haholo. • Mahokedi a kang kamora, yaba, pele ho moo, pele, kahoo, jj. 	<ul style="list-style-type: none"> • Puo ya semmuso • Lekgathe lejwale le a sebediswa. • Puo e sa bontsheng maikutlo a mongodi • (Jakone) puo e sebediswang lekaleng le ikgethileng la tsa mosebetsi. • Sehalo sa semmuso 	<ul style="list-style-type: none"> • Puo e tobang taba e a sebediswa. • Puo ya bonono, e kang ya mekgabisopuo. • E hlaha eka e tseba matswalo le ditabatabelo tsa rona kahoo di sebedisa monyetla oo ho okaoketsa maikutlo a babadi. • E hlahisa dikgopolo-taba eka ke taba. • ditshwantsho & tshebediso ya mmala. • Dingangisano tse sekametseng lehlakoreng le le leng.
------------------------------	---	--	---

POTSO YA 1

1.1 **Eo ketsahalo e ile ya fetola bophelo ba ka.**

Sebopeho Selelekela
Mmele
Qetelo

Dikahare: Di hlakise ketsahalo le hore e ile ya fetola bophelo ba hae ka tsela e jwang. [50]

1.2 **Ke tjena ka lebaka la moruo wa Afrika Borwa.**

Sebopeho Selelekela
Mmele
Qetelo

Dikahare: Di hlakise ditlamorao tse tlisitsweng ke moruo wa Afrika Borwa bophelong ba hae. [50]

1.3 **Sepheho sa tlhahlobo ya ngaka sa etsa hore bosiu bo se ke tonne mahlo.**

Sebopeho Selelekela
Mmele
Qetelo

Dikahare: Di hlakise seabo sa sephetho sa tlhahlobo ya ngaka maikutlong a hae le kamoo se ileng sa mo toutisa kateng. [50]

1.4 **Ho dumela ho ithutela mosebetsi oo batswadi ba o ratelang wona ho ka ba bolokela tjhelete. Na o a dumela?**

Sebopeho Selelekela
Mmele
Qetelo

Dikahare: Dikahare di totobatse hore ho dumela ho ithutela mosebetsi oo batswadi ba o ratelang wona ho ka ba bolokela tjhelete jwang.

Kapa

Di totobatse ka botlalo hore ha se ho dumela ho ithutela mosebetsi oo batswadi ba o ratelang wona ho ka ba bolokelang tjhelete. [50]

1.5 **Dintle le dimpe tsa maemo a lehodimo a dulang a fetoha ka tsela e sa tlwaelehang.**

Sebopeho Selelekela
Mmele
Qetelo

Dikahare: Ditaba tsa moqoqo di tshehetse mahlakore a mabedi, lehlakore la dintle le la dimpe tsa maemo a lehodimo a dulang a fetoha ka tsela e sa tlwaelehang. [50]

1.6 – 1.8 **Ditshwantsho**

Dikahare tse ka lebelletwang:

- Moqoqong ona mohlalobuwa o sheba setshwantsho mme a qoqe ka seo se se qholotsang maikutlong a hae.
- Moqoqo wa hae o tshwanetse ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho seo ho qoqwang ka sona ka tsela e hlakileng.
- Moqoqo o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe.

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 50

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E TELELE – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 30]

Makgetha a ho leknyetsa	Phihlello e babatseheng	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO -Nehelano le mehopolo; -Tlhophiso ya mehopolo; -Sepheo, baamohedi ba ditaba, makgetha a tema le maemo.	15-18 -Nehelano e babatseheng haholo ho feta ditebello tse tlwaelehileng -Mehopolo e matla, e butswitseng -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o tsepame -Mehopolo le dikahare di momahane -Nehelano e manollotswe ka boqhetseke mme dintlha tsohle di tshhehetsa sehlooho -Sebopeho ke se nepahetseng ka botlalo	11-14 -Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano e tsepame - ha e kgere -Mehopolo le dikahare di momahane, mme di manollotswe hantle aholo ka dintlha tse tshhehetsang sehlooho -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa haholo	8-10 -Nehelano e lekaneng, e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano ha e a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng -Mehopolo le dikahare di na le momahano e lekaneng feela -Ke dintlha tse itseng feela tse tshhehetsang sehlooho -Ka kakaretso, sebopeho se nepahetse leha se na le diphoso tse itseng	5-7 -Nehelano ya motheo e bontshang tsebo e itseng ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng -Sehlooho se tshhehetswa ke dintlha tse mmalwa -Melao ya sebopeho e sebedisitswe ka bohlotso bo boholo -Kgaello e itseng ya tsa bohlokwa	0-4 -Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema -Moelelo o nyotobetse ke ho kgera ho hoholo -Mehopolo le dikahare ha di na momahano -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshhehetsang sehlooho -Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho
MATSHWAO A: 18					
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO -Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantsewe, matshwao a ho bala le mopeleto.	10-12 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka ho fetisisa -Melao ya puo e nepahetse ka botlalo ebile nehelano e bopehile hantle -E batla e se na diphoso	8-9 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Ka kakaretso, melao ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle -Tlotlontswa e ntle haholo -Mosebetsi boholo ha o na diphoso.	6-7 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa melao ya puo; -Tlotlontswa e lekaneng -Diphoso ha di nyotobetse moelelo.	4-5 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa ha di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata -Tlotlontswa e haellang -Moelelo o nyotobetse	0-3 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o tletse diphoso mme o dubakane -Tlotlontswa ha e a lokela sepheo -Moelelo o nyotobetse haholo
MATSHWAO A: 12					
MATSHWAO	25-30	19-23	14-17	9-12	0-7

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeho (60%)	18	DMS =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	12	PST =
Matshwao ohle	30	

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 2****2.1 LENGOLO LA SEMMUSO (KOPO)**

Sebopeho:

- Diaterese di pedi. *Aterese ya mongodi* wa lengolo o e ngola ho tloha bohareng ba leqephe ho leba ka letsohong le letona, e nto latelwa ke *letsatsi, kgwedi le selemo*, feela jwalo ka lengolong la setlwaedi.
- Kamora aterese o tloa mola o ngole mohla.
- *Aterese ya ya ngollwang* (moamohedi) o e ngola ka letsohong le letshehadi.
- Aterese ya moamohedi o e qala ka maemo a tshebetso eo o mo ngollang, ebe o latela ka aterese ya hae ka botlalo.
- Tlase aterese o ngola *tumediso* (monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana/ mohlomphehi).
- Tlase *tumediso* o tloa *mola, ebe o ngola mola wa sehlooho, e leng o akaretsang dikahare tsa lengolo, o sehele mola ebang o o ngotse ka ditlhaku tse nyenyane. Ha o ngotse sehlooho ka tlhaku tse kgolo, ha o sehele mola.*
- Kamora mola wa sehlooho ngola *seratswana sa selelekela* seo e leng ntshetsopele ya ditaba.
- Ho feta mona seratswana se seng le se seng ke se matlafatsang taba eo o buang ka yona. Tloa mola dipakeng tsa diratswana.
- Qetelo le yona ke ya puo ya semmuso, mme o ka e ngola e le '*Ka botshepehi*', '*Ka boikokobetso*', jj.
- O lokela ho *saena* o nto ngola mabitso ka botlalo. lebitso ka hodimo.

Dikahare:

- Mohlahlobuwa a hlakise sepheo sa lengolo sehloohong sa lona.
- Ho totobale hore mookamedi wa lekgotla la baithuti o lebisela kopo efe ho mosuwehlooho.
- A nehelane ka dintlha tse tla nnetefalletsa mosuwehlooho hore e feela sena e le kgoba e lokelwang ho phallelwa.
- Sehlooho sa lengolo lena se bontshe tlhompho.

[30]

2.2 LENANETSAMAISO LE METSOTSO YA KOPANO

Sebopeho:

- Le boptjwe ka dihloowana tse itseng (pulo ya kopano, tlhomamiso ya kopano, ba teng le ba siyo jj.).
- Le bontshe tatellano ya dihloowana tse e bopang.
- Le bontshe tshebediso ya sehlooho se dumellanang le mofuta wa kopano.

Dikahare:

- Le bontshe mofuta wa kopano.
- Le bontshe letsatsi la kopano.
- Le bontshe sebaka/tulo ya kopano.
- Le bontshe ajenda/lenanetaba le nang le dintlha tse sa fetoheng tsa ka mehla.
- Metsotso e dumellane le lenanetaba.
- Metsotso e saenwe ke mongodi le modulasetulo.

[30]

2.3 ATIKELE E YANG KORANTENG

Sebopeho:

- E ba le sehlooho se matla se bileng se hohela mahlo a mmadi, mme se fupere mohopolo wa sehlooho.
- Lebitso la moqolotsi wa ditaba hangata le hlahiswa ka mongolo o motenya ka ditlhaku tse kgolo ka hodimo ho seratswana sa pele.
- Seratswana se lelekelang ke ditaba tsa atikele tse tsebisang mmadi dintlha tsa bohlokwa, tse kang ho etsahala eng, ke mang, ho kae, neng, hobaneng le hore tsohle di tla latela jwang.
- Hangata atikele ya koranta e arolwa ka dikholomo tse pedi/tharo tse bopilweng ka diratswana tse kgutshwane,
- A qale seratswana se setjha harenzana feela.
- Ditaba tsa hae a di hlahise ka sebopeho sa phiramiti/fanele e shebileng tlase; a hlahise ditaba le tlhahisoleseding e bohlokwahlokwa pele, ho theoha jwalo ho isa ho e seng bohlokwa hakaalo.

Dikahare:

- Sepheo sa atikele se hlake, se bontshe keletso setjhabeng.
- O tsebise mmadi hore lefu leo ho buuwang ka lona ke lefe, le *bakwa ke eng* le hore batho ba ka ipaballa jwang kgahlanong le lona.
- Sehlo se hloke tshekamelo, se se bontshe maikutlo a mongodi.
- Ngola atikele ya hao ho hlaha lehlakoreng la mmuuwa (yena kapa bona, yona, tsona, jj.);
- Moo o qotsang kapa moo o nehlanang ka bopaki teng, sebedisa puo ya mmoi le matshwao a di-a-bulwa-di-a-kwalwa.
- Sebedisa dipolelo tse ho lekgathe lekwale le ho lekgathe lefetile.
- Phetelong mongodi a ka fana ka tharollo/ ditshitshinyo qakeng eo. [30]

2.4 PUISANO

Sebopeho:

- Matshwao a *di-a-bulwa-di-a kwalwa* ("...") ha a sebediswe ntle feela ha o qotsa puo/mantswe a sebui se tummeng;
- Lebitso la sebui le ngolwe ka letsohong le letshehadi la leqephe mme le latelwe ke letshwao la *kgutllopedi* (jk. *Moleboheng* :);
- Tlhaloso ya tlatsetso (jwalo ka ho terama), e kang ditaello tsa hore ho itseng ho etswa jwang kapa ho buuwa jwang, e ngolwa ka masakaneng;
- A ka tlole mola dipakeng tsa sebui ka seng ho etsa hore mosebetsi o balehe habonolo esita le ho ba makgethe.
- Polelo e nngwe le e nngwe e be karabelo ya puo e sa tswa buuwa.
- Sehlo le rejisetara di itshetlehe kamanong ya dibui tse buisanang mme di dumellane le maemo.

Dikahare:

- Puisano e be dipakeng tsa moithuti le motswala wa hae.
- Ka mehla e ngolwe e le ho puommui. [30]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B:

30

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E KGUTSHWANE - SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 20]

Makgetha a ho leknyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO -Nehelano le mehopolo; -Tlhophiso ya mehopolo; -Sepheo, baamohedi ba ditaba, makgetha a tema le maemo.	10–12 -Nehelano e babatsehang e supang bokgoni bo ikgethang; -Mehopolo e matla, e butswitseng; -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng; -Dintlha tsohle di tshehetsa sehlooho mme di hlalositse ka tsela e babatsehang; -Sebopeho ke se nepahetseng.	8–9 -Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositse ka tsela e supang bokgoni mme di tshehetsa sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa.	6–7 -Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng; -Mehopolo le dikahare di na le momahano e mahareng; -Ke dintlha tse itseng feela tse tshehetsang sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng ka kakaretso empa se nang le diphoso.	4–5 -Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera; -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng. sehlooho se tshehetswa ke dintlha tse mmalwa; -Sebopeho se foofo feela, mme se na le bohlotso bo boholo; -Kgaello e matla ya tse itseng tsa bohlokwa.	0–3 -Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho hoholo; -Mehopolo le dikahare ha di na momahano; -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshehetsang sehlooho; -Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho.
MATSHWAO A: 12 PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO -Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo, tiwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswa, matshwao a ho bala le mopeleto.	7–8 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka ho fetisisa ka tsela e babatsehang; -Tshebediso ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle; -Mosebetsi ha o na diphoso.	5–6 -Sehalo, rejistara, setaele, le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e bontshang bokgoni bo boholo; -Tshebediso ya puo e nepahetse ka kakaretso ebile e bopehile hantle; -Tshebediso ya tlotlontse e ntle haholo; -Mosebetsi boholo ha o na diphoso.	4 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e mahareng; -Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa tshebediso ya puo; -Tshebediso ya tlotlontse ke e lekaneng; -Diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo.	3 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hanyane; -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata; -Tlotlontse e haellang; -Moelelo o nyotobetse.	0–2 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Mosebetsi o tletse diphoso mme o dubakane; -Tlotlontse ha e dumellane le sepheo; -Moelelo o nyotobetse haholo.
MATSHWAO A: 8	17–20	13–5	10–11	7–8	0–5

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeho (60%) Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	12 8	DMS = PST =
Matshwao ohle	20	

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 3****3.1 PAMPITSHANA YA TLHAHISOLESEDING**

Sebopeho:

- Tlhahisoleseding e hlophiswe ka dihlooho le dihloohwana.
- Tlhahisoleseding e atisa ho ba le ditshwantsho.

Dikahare:

- Diratswana di be kgutshwane hore moelelo wa thekiso ya sehlahiswa o tle o hlakele bareki.
- Dipolelo di be kgutshwane, mme di tobe taba.
- Ho sebediswe puo e susumetsang.
- Sehlo e be se nang le tshusumetso ho bareki.

[20]**3.2 FEISIBUKU**

Sebopeho:

- A be le akhaonto ya feisibuku e sebetsang e bonahalang ka letshwao la .
- E fetise molaetsa ka tsela ya seteithase.
- E se qale ka tumedisong nakong eo a ngolang molaetsa.
- E ka ba le ditshwantsho molaetseng.
- Ho se sebediswe puo ya semmuso.
- Sehlo le maikutlo e be tse dumellanang le mofuta wa molaetsa o romellwang.

Dikahare:

- Molaetsa wa sebini se ngolang, o hlakise maikutlo a sona a thoholetso eo se e fetisetsang ho sebinimmoho le sona.
- Ditaba tsa sona di bontshe kgothalletso eo se e lebisang ho sebinimmoho le sona, e tla tsosollosa tjantjello le lerato mminong.
- Sehlo le tlotlontswe di dumellane le ditaba tsa feisibuku.

[20]**3.3 DITAELO**

Sebopeho:

- Di tlameha ho ngolwa ka lenane la dintlha tse bontshang tatellano ya tsona.

Dikahare:

- Ditaello di lokela ho ngolwa di le ho sekaotaelo temekisong ya tumelo.
- Tatellano e nepahetseng ke ya bohlokwa.
- A lotomanye dintlha tsohle tseo dibapadi di tlamehang ho di etsa nakong ya boikwetliso.
- A hlakise ka ho phethahala hore mohato ka mong oo di lokelang ho o latela o bohlokwa hakae boikwetlisong bona ba tsona.
- A sebedise puo e hlakileng e bile e otlohile le sehlo se tsamaellanang le mofuta ona wa tema di lokela ho sebediswa.

[20]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C:****20****MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA:****100**